

WODA I ŚCIEKI	N O R M A B R A N Ż O W A	BN-87
	Butelkowane wody lecznicze Wspólne wymagania i badania	9567-07
		Zamiast BN-75/9567-07
		Grupa katalogowa 1485

1. WSTĘP

1.1. Przedmiot normy. Przedmiotem normy są podstawowe wymagania i badania dotyczące butelkowanych wód leczniczych stosowanych do kuracji pitnej.

1.2. Zakres stosowania przedmiotu normy. Normę stosuje się w produkcji i dystrybucji butelkowanych wód leczniczych.

1.3. Określenia

a) woda lecznicza butelkowana — woda nalewana do butelek w postaci naturalnej, w jakiej wypływa bezpośrednio z ujęcia,

b) pozostałe określenia — wg BN-74/9560-05.

2. PODZIAŁ I OZNACZENIE

2.1. Typy. Ze względu na zawartość składników stałych oraz gazów swoistych, rozróżnia się trzy typy wód leczniczych butelkowanych:

- mineralne,
- mineralne swoiste,
- słabo zmineralizowane swoiste.

2.2. Sposób budowy oznaczenia. Oznaczenie powinno zawierać następujące dane:

- a) skróconą nazwę WODA LECZNICZA,
- b) nazwę źródła i miejscowość,
- c) charakterystykę balneochemiczną wody wg BN-74/9560-05,
- d) numer normy.

3. WYMAGANIA

3.1. Wymagania ogólne. Dopuszcza się butelkowanie wód leczniczych nie budzących zastrzeżeń sanitarno-higienicznych ze złożeń uznanych przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej za lecznicze. Butelkowanie wód leczniczych wymaga aprobaty Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej.

Butelkowane wody lecznicze powinny mieć smak, zapach, barwę, przezroczystość oraz skład chemiczny takie, jakie ma woda wypływająca z ujęcia.

Butelkowane wody lecznicze nie powinny budzić zastrzeżeń natury higienicznej. W szczególności wody te nie mogą zawierać azotynów i azotanów oraz wszelkich innych substancji nie występujących w wodzie w ujęciu lub źródle, a mogących wpływać ujemnie na cechy organoleptyczne wody lub też wykazujących działanie szkodliwe dla zdrowia.

Transport w pojemnikach wód leczniczych przeznaczonych do butelkowania jest niedopuszczalny. Dopuszcza się transport wód rurociągami wykonanymi z materiałów dopuszczonych przez MZiOS i spełniającymi wymagania wg BN-76/9563-01.

Dopuszcza się obecność w butelkach osadów pochodzenia naturalnego.

3.2. Wymagania fizyczno-chemiczne — zgodnie z normą przedmiotową; dopuszczalne odchyłki oraz metody badań wg tabl. 1.

Tablica 1

Składnik oznaczany	Dopuszczalne odchyłki	Metody badań wg
a) Cechy organoleptyczne (barwa, przezroczystość, smak, zapach)		5.4
b) Zawartość wolnego dwutlenku węgla	±20%	5.5
c) Zawartość podstawowych kationów	±10%	5.5
d) Zawartość podstawowych anionów	±10%	5.5
e) Zawartość pozostałych składników swoistych oraz innych pierwiastków i związków chemicznych	±10%	5.5

3.3. Wymagania bakteriologiczne — wg tabl. 2.

Tablica 2

Oznaczenie	Wymagania	Metody badań wg
a) Liczba bakterii grupy coli typu fekalnego w 100 ml wody	0	5.6

Zgłoszona przez Instytut Medycyny Uzdrawiskowej
Ustanowiona przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej dnia 11 sierpnia 1987 r.
jako norma obowiązująca od dnia 26 października 1987 r.
(Dz. Norm. i Miar nr 12/1987, poz. 31)

cd. tabl. 2

Oznaczenie	Wymagania	Metody badań wg
b) Wskaźnik coli lub najbardziej prawdopodobna liczba (NPL) bakterii grupy coli w 100 ml wody, nie więcej niż	1	5.6
c) Liczba kolonii bakterii na agarze odżywcym po 24 h w temperaturze 37°C w 1 ml wody nie może przekraczać	20	5.6
d) Liczba kolonii bakterii na agarze odżywcym po 72 h w 1 ml wody nie może przekraczać	100	5.6

3.4. Okres przydatności do spożycia dla butelkowanych wód leczniczych wynosi 12 miesięcy. Po tym okresie wody butelkowane mogą być dopuszczone do spożycia pod warunkiem zbadania partii wody pod względem organoleptycznym i bakteriologicznym przez laboratorium specjalistyczne upoważnione przez Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej i uzyskania opinii o przydatności wody do spożycia. Producent butelkowanych wód leczniczych jest obowiązany co najmniej raz na dwa lata poddać wody przeznaczone do butelkowania dużej analizie fizyczno-chemicznej o zakresie zgodnym z BN-87/9567-18/01, wykonanej przez laboratorium upoważnione przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej.

4. PAKOWANIE, PRZECHOWYWANIE I TRANSPORT

Pakowanie, przechowywanie i transport — wg BN-84/9567-06.

5. BADANIA

5.1. Rodzaje badań — wg tabl. 3.

Tablica 3

Rodzaje badań	Grupa badań			
	I	II	III	IV
a) Sprawdzenie opakowania	+			
b) Sprawdzenie szczelności zamknięcia	+			
c) Sprawdzenie poziomu napełnienia butelek	+			

Tablica 4

Liczność partii	Grupa badań					
	liczność próbek	dopuszczalna wadliwość	liczność próbek	dopuszczalna wadliwość	liczność próbek	dopuszczalna wadliwość
	I		II		III	
sztuk						
do 1600	15	2	2	0	5	0
1601 ÷ 6300	25	3	2	0	5	0
6301 ÷ 16 000	40	5	4	0	5	0
16 001 ÷ 40 000	60	8	4	0	6	0
40 001 ÷ 100 000	100	10	6	0	7	0

cd. tabl. 3

Rodzaje badań	Grupa badań			
	I	II	III	IV
d) Określenie barwy, przezroczystości, smaku i zapachu	+			
e) Oznaczanie zawartości wolnego dwutlenku węgla CO ₂		+		
f) Oznaczanie zawartości podstawowych anionów występujących w wodzie		+		
g) Oznaczanie podstawowych kationów występujących w wodzie		+		
h) Oznaczanie innych składników chemicznych przewidzianych w wymaganiach wg norm przedmiotowych		+		
i) Badania bakteriologiczne			+	
j) Duża analiza fizyczno-chemiczna				+

Badania wg tabl. 3 poz. a) ÷ g) oraz i) należy wykonać dla każdej partii.

Badania wg tabl. 3 poz. h) należy wykonywać wg wymagań norm przedmiotowych lub co najmniej raz na 3 miesiące.

Dużą analizę fizyczno-chemiczną tabl. 3 poz. j) należy wykonywać co najmniej raz na dwa lata.

5.2. Przygotowanie partii do badań. Partię butelkowanej wody leczniczej stanowi dobowa produkcja rozlewni wody.

5.3. Pobieranie próbek — wg BN-74/9561-02, w sposób losowy, w liczbie wg tabl. 4 do badań grupy I, II i III. Do badań grupy IV próbki pobierane w liczbie zgodnej z wymaganiami laboratorium wykonującego analizę.

5.4. Opis badań organoleptycznych

5.4.1. Sprawdzenie opakowania wykonać zgodnie z BN-84/9567-06.

5.4.2. Sprawdzenie szczelności zamknięć. Butelki pobrane w liczbie wg tabl. 4 ustawić pionowo w naczyniu płaskodennym i zalać wodą na wysokość 10 cm powyżej główek butelek. Następnie podgrzać wodę do temperatury 65 ÷ 70°C i policzyć butelki, z których wydzielają się na zewnątrz pęcherzyki gazu.

5.4.3. Sprawdzenie poziomu napełniania butelek — wg BN-84/9567-06 p. 2.1.1.2 sprawdzić wizualnie lub za pomocą przymiaru liniowego wysokość napełnienia butelek pobranych do badania w liczbie wg tabl. 4.

5.4.4. Sprawdzenie barwy i przezroczystości. Z każdej butelki pobrać próbkę do badań i oznaczyć barwę wody wg PN-74/C-04558 oraz przezroczystość wg PN-77/C-04583/02 i BN-79/C-04583/03. Barwa i przezroczystość wody powinny być takie same jak w wodzie z ujęcia lub źródła.

5.4.5. Sprawdzenie smaku i zapachu. Z każdej butelki pobranej do badań wg tabl. 4 o temperaturze $12 \div 15^{\circ}\text{C}$ pobrać próbkę i zbadać ją organoleptycznie. W przypadku wód leczniczych, smak i zapach próbki powinien być zgodny ze smakiem i zapachem wody wypływającej z ujęcia lub źródła.

5.5. Opis badań chemicznych. Oznaczanie dwutlenku węgla, kationów, anionów oraz innych składników przewidzianych wymaganiami wg norm przedmiotowych wykonać zgodnie z metodami podanymi w tabl. 5.

Tablica 5

Składnik oznaczany	Metoda badań, wg
kationy: Na^+ , K^+ , Ca^{2+} , Mg^{2+} , Fe^{2+} , Fe^{3+} , As^{3+} + As^{5+} aniony: HCO_3^- , Cl^- , SO_4^{2-} , F^- , J^- , Br^- , NO_3^- , NO_2^- CO_2 H_2S HBO_2 H_2SiO_3	BN-87/9567-18/01
Inne składniki i związki chemiczne w tym mikroelementy	wg norm przedmiotowych

5.6. Opis badań bakteriologicznych. Oznaczanie cech bakteriologicznych wody wykonać wg tabl. 6.

Tablica 6

Lp.	Oznaczenia	Metoda, badań wg
1	Liczba bakterii grupy coli typu fekalnego 100 ml wody	PN-75/C-04615/07 lub PN-75/C-04615/08
2	Wskaźnik coli lub najbardziej prawdopodobna liczba (NPL) bakterii grupy coli w 100 ml wody	PN-75/C-04615/05 lub PN-75/C-04615/06
3	Liczba kolonii bakterii na agarze odżywcym po 24 h w temperaturze 37°C w 1 ml wody	PN-75/C-04615/03
4	Liczba kolonii bakterii na agarze odżywcym po 72 h w temperaturze 20°C w 1 ml wody	

6. Postępowanie z partią produktu niezgodną z wymaganiami normy. Partię produktu niezgodną z wymaganiami normy należy zniszczyć sporządzając komisyjnie protokół likwidacji.

K O N I E C

INFORMACJE DODATKOWE

1. Instytucja opracowująca normę — Instytut Medycyny Uzdrawiskowej, Poznań.

2. Istotne zmiany w stosunku do BN-75/9567-07

- rozszerzono wymagania chemiczne i bakteriologiczne,
- uaktualniono metody badań.

3. Normy związane

PN-74/C-04558 Woda i ścieki. Oznaczanie barwy

PN-77/C-04583/02 Woda i ścieki. Badania mętności i przezroczystości. Oznaczanie mętności metodą nefelometryczną

PN-79/C-04583/03 Woda i ścieki. Badania mętności i przezroczystości. Oznaczanie mętności metodą fotometryczną

PN-75/C-04615/03 Woda i ścieki. Badania bakteriologiczne. Oznaczanie liczby bakterii metodą płytkową

PN-75/C-04615/05 Woda i ścieki. Badania bakteriologiczne. Oznaczanie bakterii grupy coli metodą fermentacyjną probówkową

PN-75/C-04615/06 Woda i ścieki. Badania bakteriologiczne. Oznaczanie bakterii grupy coli metodą filtrów membranowych

PN-77/C-04615/07 Woda i ścieki. Badania bakteriologiczne. Oznaczanie bakterii grupy coli typu kałowego (fekalnego) metodą fermentacyjną probówkową

PN-77/C-04615/08 Woda i ścieki. Badania bakteriologiczne. Oznaczanie bakterii grupy coli typu kałowego (fekalnego) metodą filtrów membranowych

BN-74/9560-05 Wody lecznicze. Podział, nazwy i określenia

BN-74/9561-02 Wody lecznicze. Pobieranie próbek do badań

BN-76/9563-01 Instalacje wody leczniczej. Wymagania podstawowe

BN-84/9567-06 Butelkowane wody lecznicze i stołowe. Pakowanie, przechowywanie i transport

BN-87/9567-18/01 Wody lecznicze. Metody badań. Postanowienia ogólne i zakres normy

4. Autor projektu normy — dr inż. Jerzy Kotowski — Instytut Medycyny Uzdrawiskowej, Zakład Balneotechniki, Warszawa.